

Sygn. akt II K 82/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 lipca 2017 r.

Sąd Rejonowy w Skarżysku-Kamiennej, II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący: SSR Halina Gromska

Protokolant: Kamila Kowalik

przy udziale Prokuratora Prokuratury Rejonowej w Skarżysku-Kamiennej - Jacka Jagiełło

po rozpoznaniu na rozprawie w dniach 9 maja 2017 roku i 4 lipca 2017 roku

sprawy K. K.

córki J., D. z domu S.,

urodzonej (...) w miejscowości J.,

oskarżonej o to, że:

1. w okresie od daty bliżej nieustalonej początku 2012 roku do 15 lipca 2016 roku w miejscowości S. i innych miejscach uporczywie nękała M. A. i K. A., syna M. A. - poprzez telefonowanie do M. A., znieważanie M. A. i K. A. w rozmowach telefonicznych z M. A., znieważanie K. A. i M. A. w obecności K. A., pomawianie pokrzywdzonych o takie postępowanie i właściwości, które mogą poniżyć ich w opinii publicznej, naruszenie nietykalności cielesnej K. A. 15 lipca 2016 roku, fałszywe oskarżenie K. A. 15 lipca 2016 roku przed organem powołanym do ścigania w sprawach o przestępstwa i wykroczenia Komendą Powiatową Policji w S., o popełnienie przestępstw i wykroczeń - czym wzbudziła u pokrzywdzonych uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia i istotnie naruszyła ich prywatność,

tj. o czyn z art. 190a § 1 kk i art. 212 § 1 kk i art. 216 § 1 kk i art. 217 § 1 kk i art. 234 kk w związku z art. 11 § 2 kk

2. w dniu 15 lipca 2016 roku w miejscowości S. znieważała funkcjonariusza Policji S. K. podczas i w związku z pełnieniem przez w/w obowiązków służbowych,

tj. o czyn z art. 226 § 1 kk

3. w dniu 27 września 2016 roku w Komendzie Powiatowej Policji w S., składając zeznanie mające służyć za dowód w postępowaniu prowadzonym na podstawie ustawy - postępowaniu przygotowawczym RSD 640/16 komendy Powiatowej Policji w S., po uprzedzeniu o odpowiedzialności karnej za fałszywe zeznanie, wiedząc o prawie odmowy odpowiedzi na pytania, w obawie przed grożącą jej odpowiedzialnością karną, zeznała nieprawdę i zataiła prawdę co do okoliczności dotyczących popełnienia czynu z art. 190a § 1 kk i art. 212 § 1 kk i art. 216 § 1 kk i art. 217 § 1 kk i art. 234kk w zw. z art. 11 § 2 k.k. na szkodę K. A. i marzanny A.,

tj. o czyn z art. 233 § 1a kk,

I. oskarżoną K. K. uznaje za winną popełnienia zarzucanego jej w pkt 1 aktu oskarżenia czynu stanowiącego przestępstwo z art. 190a § 1 kk i art. 212 § 1 kk i art. 216 § 1 kk i art. 217 § 1 kk i art. 234 kk w związku z art. 11 § 2 kk i za to na podstawie art. 190a § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. wymierza jej karę 5 (pięć) miesięcy pozbawienia wolności,

II. oskarżoną K. K. w ramach zarzucanego jej w pkt 2 aktu oskarżenia czynu uznaje za winną tego, że w dniu 15 lipca 2016 roku w miejscowości S. znieważyla funkcjonariusza Policji S. K. podczas i w związku z pełnieniem przez w/w obowiązków służbowych, używając wobec niego określenia powszechnie uznanego za obelżywe, tj. popełnienia przestępstwa z art. 226 § 1 k.k. i za to na podstawie art. 226 § 1 k.k. wymierza jej karę 2 (dwa) miesięcy pozbawienia wolności,

III. uniewinnia oskarżoną K. K. od popełnienia zarzucanego jej w punkcie 3 aktu oskarżenia przestępstwa i w tym zakresie kosztami procesu obciąża Skarb Państwa,

IV. na podstawie art. 85 § 1 i 2 k.k. i art. 86 § 1 k.k. w zw. z art. 85a kk wymierzone oskarżonej K. K. kary pozbawienia wolności w pkt I i II łączy i wymierza karę łączną 6 (sześć) miesięcy pozbawienia wolności,

V. na podstawie art. 69 § 1 i 2 k.k. i art. 70 § 1 k.k. wykonanie wymierzonej oskarżonej K. K. w pkt IV kary łącznej pozbawienia wolności warunkowo zawiesza na okres próby wynoszący 2 (dwa) lata,

VI. na podstawie art. 73 § 1 k.k. oddaje oskarżoną K. K. w okresie próby pod dozór kuratora sądowego,

VII. na podstawie art. 72 § 1 pkt 5 k.k. zobowiązuje oskarżoną K. K. do powstrzymania się od nadużywania alkoholu,

VIII. na podstawie art. 627 k.p.k. zasądza od oskarżonej K. K. na rzecz Skarbu Państwa kwotę 190 (sto dziewięćdziesiąt) złotych tytułem kosztów sądowych, w tym kwotę 120 (sto dwadzieścia) złotych tytułem opłaty od wymierzonej kary.

Sygn. akt II K 82/17

UZASADNIENIE

Z uwagi na treść wniosku oskarżyciela Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Wyrokiem z dnia 7 lipca 2017 roku oskarżona K. K. została uznana za winną popełnienia przestępstwa z art. 190a § 1 k.k. i art. 212 § 1 k.k. i art. 216 § 1 k.k. i art. 217 § 1 k.k. i art. 234 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. oraz z art. 226 § 1 k.k., natomiast w/w została uniewinniona od popełnienia czynu zabronionego z art. 233 § 1a k.k.

W dniu 15 lipca 2016 roku pokrzywdzona M. A. złożyła w Komendzie Powiatowej Policji w S. zawiadomienie o przestępstwie nękania, bezzasadnego wzywania Policji z uwagi na rzekome znęcanie się jej syna K. nad dziadkami, wskazując jako sprawcę tych zdarzeń oskarżoną K. K.. Następnie funkcjonariusz Policji prowadził czynności wyjaśniające, które polegały na rozpytaniu wielu osób, tj. pokrzywdzonego K. A., dziadków w/w – M. i S. A. (1), ojca w/w – S. A. (2) i dzielnicowego, którzy nie potwierdzili występowania negatywnych zachowań K. A. wobec dziadków, natomiast potwierdzili negatywne zachowania oskarżonej. W dalszej części postępowania w dniu 10 września 2016 roku została ponownie przesłuchana pokrzywdzona M. A. na okoliczności uszczegóławiające informacje podane w pierwszym przesłuchaniu odnośnie jej nękania, wzywania słowami wulgarnymi i pomawiania. Wobec tego zostało wszczęte dochodzenie (w dniu 15 września 2016 roku) i w dniu 26 września 2016 roku został przesłuchany w charakterze świadka K. A. – syn M. A., który potwierdził wszystkie okoliczności podane wcześniej przez matkę.

Następnego dnia, tj. 27 września 2016 roku oskarżona K. K. została przesłuchana w charakterze świadka po uprzednim pouczeniu jej o treści art. 233 § 1 i 1a k.k. i art. 183 k.p.k. Oskarżona była przesłuchiwana na okoliczności związane z nękaniami przez nią M. A., wielokrotnego telefonowania do niej, wzywania jej itd., którym to zdarzeniom oskarżona zaprzeczyła.

(dowód: protokół przesłuchania oskarżonej w charakterze świadka, k. 30-31; zeznania świadka M. A., k. 3, 14v, 45v-46, 70v-71, 129v-130v; zeznania świadka K. A., k. 41v-42, 75v-76v, 138-139; notatki z rozpytania, k. 7, 9, 11-12)

Oskarżona K. K. ma 59 lat i jest zamężna. Nie posiada nikogo na swoim utrzymaniu. Oskarżona ma wykształcenie zawodowe, z zawodu jest tokarzem. Obecnie utrzymuje się z pracy z programu 50 plus, będąc zatrudnioną przez Urząd Pracy za wynagrodzeniem 2.000 zł miesięcznie brutto. Oskarżona nie była dotychczas karana.

(dowód: wyjaśnienia oskarżonej, k. 131v; dane o karalności, k. 100)

Oskarżona K. K. w toku postępowania przygotowawczego nie przyznała się do popełnienia zarzucanego jej w pkt 3 a/o czynu. Następnie przed Sądem potwierdziła te wyjaśnienia, podnosząc, że nie pamięta na jakie okoliczności była przesłuchiwana we wrześniu 2016 roku w Komendzie Powiatowej Policji w S..

(dowód: wyjaśnienia oskarżonej, k. 83-83v, 131v-132, 137-137v)

Sąd zważył co następuje:

Sąd, ustalając stan faktyczny w zakresie czynu trzeciego uznał, że brak jest podstaw, aby uznać, że oskarżona, składając zeznania w dniu 27 września 2016 roku w charakterze świadka dopuściła się czynu zabronionego z art. 233 § 1a k.k. Powyższej oceny nie zmienia fakt, iż oskarżona została prawidłowo pouczone, w tym o treści art. 233 § 1a k.k.

W ocenie Sądu bowiem w przedmiotowej sprawie nieprawidłowym było przesłuchanie oskarżonej w charakterze świadka w dniu 27 września 2016 roku, ponieważ już wówczas zachodziły podstawy do jej przesłuchania w charakterze podejrzanego, czyli także do przedstawienia zarzutu popełnienia przestępstwa z art. 190a § 1 k.k. i innych. Organ procesowy dysponował już bowiem danymi, które dawały podstawę do wydania postanowienia o przedstawieniu zarzutu. Przed powyższą datą zostało już wszczęte dochodzenie – postanowieniem z dnia 15 września 2016 roku, pokrzywdzona M. A. została dwukrotnie przesłuchana, został też przesłuchany jej syn K., jak też rozpytano dziadków K., jego ojca i dzielnicowego. W tej sytuacji brak było podstaw prawnych do przesłuchania w charakterze świadka oskarżonej. Należało dokonać subsumpcji materiału dowodowego, ewentualnie przesłuchać jako świadków te osoby, które dotąd zostały jedynie rozpytane i podjąć decyzję merytoryczną. W dniu 27 września 2016 roku zachodziły już podstawy, aby przedstawić K. K. zarzut nękania z art. 190a § 1 k.k., znieważenia z art. 216 § 1 k.k., jak też z art. 212 § 1 k.k. i art. 234 k.k. Jedynymi bowiem świadkami, z których relacji wynikał fakt popełnienia wskazanych wyżej czynów zabronionych byli M. A. i K. A.. Pozostali świadkowie niczego w tym zakresie nie wniesli i jedynie pośrednio potwierdzili okoliczności opisywane przez pokrzywdzonych. Zauważyć w tym miejscu należy, iż art. 308 § 2 k.p.k. przewiduje możliwość przesłuchania osoby podejrzanego przed wydaniem postanowienia o przedstawieniu zarzutów jeśli zachodzą podstawy do jego wydania w tzw. wypadkach niecierpiących zwłoki. Skoro tak, to tym bardziej w przedmiotowej sprawie działaniem nieprawidłowym było przesłuchanie oskarżonej jako świadka, skoro przed nią przesłuchani zostali w charakterze świadków M. A. i K. A., którzy podali istotne dla przedstawienia K. K. zarzutu okoliczności. Co więcej nie było żadnych obiektywnych przeszkód, aby przesłuchać rozpytanych w charakterze świadków, jeśli policjant miał wątpliwości co do postępowania oskarżonej. Natomiast absolutnie nie było zasadnym przesłuchanie oskarżonej jako świadka na okoliczności zarzutów formułowanych wobec niej przez pokrzywdzoną. Można wręcz mieć wrażenie, iż policjant liczył na potwierdzenie słów M. A., co pozwoli mu szybko zakończyć postępowanie lub też w ten sposób chciał zweryfikować zeznania pokrzywdzonych, co było błędną decyzją. Jeśli policjant prowadzący sprawę lub prokurator je nadzorujący mieli wątpliwości co do sprawstwa oskarżonej, to powinni byli podjąć inne czynności dowodowe weryfikujące treść zawiadomienia, a nie przesłuchiwać jako świadka K. K.. Przesłuchanie zatem oskarżonej w dniu 27 września 2016 roku było zbędne i stanowiło, zdaniem Sądu, swoiste sprawdzanie prawdomówności w/w, a nawet prowokowanie jej do podania informacji w ramach de facto prawa do obrony, które w przyszłości będą mogły stanowić podstawę do przedstawienia dodatkowego zarzutu, bo z art. 233 § 1a k.k. Organ procesowy, co zostało podkreślone wyżej, dysponował już wiarygodnymi relacjami pokrzywdzonej i jej syna, jak też informacjami podanymi przez rozpytanych, które potwierdzały pośrednio zeznania M. A. i K. A.. Oskarżona nie ukrywała się, było znane jej miejsce pobytu, co więcej nie zachodziły żadne obiektywne wątpliwości co do osoby sprawcy, które wymagałyby zawężenia kręgu osób podejrzanych. Zawiadamiająca podała bowiem dane personalne sprawcy, numer jej telefonu oraz inne dane, które pozwalały Policji na zlokalizowanie oskarżonej. Nie było więc potrzeby, aby ją przesłuchać jako świadka. Ponadto przesłuchanie K. K. w charakterze

świadka z punktu widzenia postępowania dowodowego nie wniosło żadnych nowych okoliczności wyjaśniających, a jedynie spowodowało możliwość przedstawienia jej dodatkowego zarzutu z art. 233 § 1a k.k. Zdaniem Sądu wykorzystywanie tego przepisu w toku postępowania przygotowawczego wobec osoby podejrzanej, co miało miejsce w niniejszej sprawie, jest sprzeczne z gwarantowanym przez Konstytucję RP prawem do obrony i powinno mieć zastosowanie li tylko w przypadkach, gdy dana osoba nie znajduje się w kręgu osób podejrzanych. W ocenie Sądu bowiem należy odróżnić sytuację, w której mamy do czynienia ze świadkiem zdarzenia, który nie znajduje się w dacie jego przesłuchania w kręgu osób podejrzanych od sytuacji, w której przesłuchana jest w charakterze świadka de facto osoba podejrzana, co do której istnieją istotne dane, by przedstawić jej zarzut w najbliższej przyszłości. W takiej sytuacji przesłuchanie de facto podejrzanego jako świadka jest obejściem przepisów o prawie do obrony.

W tym miejscu wskazać należy, iż zgodnie z treścią przepisów art. 175 § 1 k.p.k. i art. 74 § 1 k.p.k. oskarżony, a co za tym idzie podejrzany nie ma obowiązku dowodzenia swojej niewinności ani dostarczania dowodów na swoją niekorzyść. Zauważyć przystoi, iż art. 74 § 1 k.p.k. stanowi realizację wymogu wynikającego z art. 14 ust. 3 lit. g ratyfikowanego przez Polskę Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych ONZ (Dz. U. z dnia 29 grudnia 1977 r., nr 38, poz. 167), w myśl którego każda osoba oskarżona (podejrzana) o popełnienie przestępstwa na prawo na zasadzie równości do „nieprzymuszania do zeznawania przeciwko sobie lub do przyznania się do winy”. Zdaniem Sądu zakres zastosowania tej zasady obejmuje również każdego innego uczestnika postępowania, który jest zobowiązany do składania oświadczeń procesowych, czyli np. świadka czy biegłego. Zatem chroni potencjalnego podejrzanego jeszcze przed postawieniem mu zarzutu (vide: Z. Sobolewski „Samooskarżenie w świetle prawa karnego” Warszawa 1982r.). Wskazać trzeba, że prawo do milczenia oraz wolność od samooskarżeń Europejski Trybunał Praw Człowieka uznał za elementy „składowe międzynarodowych standardów stanowiących o istocie rzetelnego procesu”. Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka skupia się na określeniu granic niedopuszczalności przesłuchania określonego uczestnika procesu karnego w charakterze świadka, co może stanowić zmuszanie go do dostarczania dowodów przeciwko sobie, dokonując wykładni konwencyjnego sformułowania „oskarżenie w sprawie karnej” wyznaczającego temporalny zakres korzystania z prawa do obrony (vide: opracowanie Grzegorza Jędrzejewskiego pt. „Odpowiedzialność karna świadka za niektóre przestępstwa przeciwko wymiarowi sprawiedliwości”, Prokuratura i Prawo nr 2 z 2017 roku). Trybunał uznaje, że „oskarżenie w sprawie karnej, poza oczywistymi sytuacjami przejścia postępowania w fazę in personam, należy rozumieć także jako przypuszczenie organów procesowych, iż dana osoba może być sprawcą przestępstwa, co może wynikać z dokonania czynności, które wyraźnie świadczą o tym, że dana osoba jest podejrzana o dokonanie przestępstwa, a zarazem zmagają do zabezpieczenia materiału dowodowego, który pozwoli na przedstawienie zarzutu” (...). O istnieniu oskarżonego, zdaniem autora, co Sąd w całości podzielił, nie decyduje formalne nabycie takiego statusu, ale kontekst sytuacji, w której dana osoba jest zmuszana do dostarczania inkryminujących dowodów. Jeżeli wynika z niego, że dana osoba jest podejrzana albo okoliczności wskazują, że rozsądne jest założenie, iż powinna być traktowana jako podejrzana o popełnienie przestępstwa, to osoba taka korzysta z gwarancji prawa do nieobciążania (vide: wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 20 października 1997 roku sprawa Paul Sevres przeciwko Francji, RJD 1997–VI, par. 45–47, (w:) M. A. Nowicki, Europejski Trybunał Praw Człowieka, Orzecznictwo, t. 1 (Prawo do rzetelnego procesu sądowego), Kraków 2001, s. 42.). W odniesieniu do polskiej procedury karnej można więc przedmiotowy wyrok recypować w sytuacji dotyczącej zakazu przesłuchiwanie w charakterze świadka, pod rygorem odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań, osoby, co do której istnieją podstawy do przedstawienia jej zarzutów i przesłuchania w charakterze podejrzanego (vide: opracowanie Grzegorza Jędrzejewskiego pt. „Odpowiedzialność karna świadka za niektóre przestępstwa przeciwko wymiarowi sprawiedliwości”, Prokuratura i Prawo nr 2 z 2017 roku). Niewątpliwie taka właśnie sytuacja wystąpiła w przedmiotowej sprawie, co zostało szczegółowo omówione we wcześniejszych rozważaniach.

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 632 pkt 2 k.p.k. obciążając kosztami procesu w zakresie uniewinnienia oskarżonej Skarb Państwa.